

Handleiding dashboard “Staat van bestemming Nederland”

Hoe gebruik je dit dashboard?

Over het dashboard

Binnen het toeristische domein zijn nieuwe indicatoren in relatie tot duurzaam toerisme een belangrijk thema. Waar voorheen economische impact indicatoren als basis lagen voor het maken en volgen van toeristisch beleid, zien we bij duurzaam toerisme dat er momenteel steeds vaker naar de sociaal maatschappelijke en ecologische impact van toerisme wordt gekeken. Deze impactgebieden zijn de afgelopen tijd belangrijker geworden, misschien wel dé belangrijkste indicatoren voor een duurzame bestemming nu en voor de toekomst. Maar welke metrics sluiten nu aan bij de ontwikkeling van een duurzame bestemming?

Het dashboard Staat van Bestemming Nederland geeft beleidsmakers, bestemmingsmanagers en onderzoekers handvatten om de ontwikkeling van duurzaam toerisme voor een bestemming inzichtelijk te maken en te volgen. In het dashboard zijn enkele belangrijke indicatoren en cijfers opgenomen die een bestemming kunnen helpen bij het monitoren van toeristische beleid. Deze indicatoren zijn onderverdeeld naar de verschillende impactgebieden:

- sociaal-maatschappelijke impact;
- ecologische impact;
- economische impact.

Hierbij is gekeken naar reeds bestaande en beschikbare (open) data. Daarnaast geeft het dashboard ook in één oogopslag weer hoe Nederland ervoor staat op de verschillende indicatoren en impactgebieden.

Het dashboard bestaat uit een “profieltaart” en een tabel met de belangrijkste gekozen indicatoren op de drie impactgebieden. Voor elk impactgebied is een verdiepende pagina ontwikkeld met meer cijfers rondom het thema. Via de filters boven aan de pagina kan de data op provincieniveau worden weergegeven.

De Staat van Bestemming Nederland is nog niet af. Wij kijken continu naar mogelijke verbeteringen van het dashboard, aanvullende metrics en verdere regionalisering van de data. Dit dashboard is een stap in de goede richting voor het monitoren van een bestemming richting de toekomst!

1. Praktische uitleg – hoe werkt het dashboard?

Profieltaart en toelichtende tabel

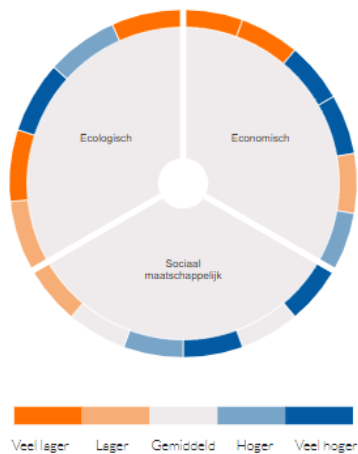
Op de hoofdpagina van het dashboard staat een profielkaart. Hierin zie je de verschillende impactgebieden terug (economisch, sociaal-maatschappelijk en ecologisch). De indicatoren per impactgebied bevinden zich op de buitenste ring. Je kunt op een indicator staan om de toelichting en de ontwikkeling van de betreffende indicator te zien. De kleur van de indicator laat zien in hoeverre de ontwikkeling gemiddeld veel hoger (donkerblauw) of lager (oranje) is in vergelijking met de gemiddelde ontwikkeling van alle indicatoren.

De tabel naast de profielkaart geeft meer uitleg over de indicator. Hier zie je wat de indicator inhoudt, wat de meest recente score is en wat de vergelijking is ten opzichte van dezelfde meting één periode eerder.

In de tabel is naast de ontwikkeling ook de meeteenheid van de indicator te zien. Dit kunnen aantallen zijn, percentages, aandelen etc.

Profieltaart

De profielkaart laat op economische, sociaal-maatschappelijke en ecologische impact de ontwikkeling zien van de belangrijkste indicatoren, ten opzichte van voorgaande periode. Een uitgebreide uitleg over het dashboard en de profielkaart zijn hier te vinden.

Tabel

In de tabel zie je per impact de indicatoren en de meest recente cijfers ten opzichte van een voorgaande periode. Door op een indicator te klikken kan je meer informatie en aanvullende cijfers vinden. Indien mogelijk zijn de cijfers ook naar provincie niveau uitgeplitst.

	Ontwikkeling	2020/2021	2021/2022	Eenheid
Economisch				
Fte	-4,3%	419	401	Aantal x1000
Toeristische werkgelegenheid	-6,6%	6,1	5,7	% van aantal banen
Toerisme: bestedingen NL economie totaal	10,5%	53.300	58.900	Euro in miljoenen
Toegevoegde waarde toerisme	8,7%	2,3	2,5	Percentage van BBP
Bedrijven in sector toerisme	-2,3%	34,0	33,2	%
Omzet ontwikkeling toeristische bedrijven	3,0%	82	93	Index
Sociaal maatschappelijk				
Intensiteit overnachtingen	17,9%	1,34	1,58	Overnachtingen per dag per 100 inw.
Aantal voorzieningen binnen 5km	0,5%	229	230	Aantal
Overnachtingen in accommodatie van particuliere verhuurder	11,5%	5.576.000	6.220.000	Aantal
Werkgelegenheid voor migranten	1,2%	31	32	Aandeel werkenden
World Happiness Index	-0,7%	7,449	7,464	score
Tevredenheid met het leven	-1,4%	84,8	83,6	%
Ecologisch				
CO ₂ -voetafdruk Nederlandse vakantiegangers	-2,3%	36,91	36,07	Megaton CO ₂
CO ₂ -voetafdruk buitenlandse verblijfsbezoekers	-8,6%	1,40	1,28	Megaton CO ₂
Jaarlijks aardgasverbruik bedrijven	8,7%	3.372	3.664	Miljoen m ³
Jaarlijks elektriciteitsverbruik bedrijven	1,5%	35.108	35.628	Miljoen kWh
Luchtkwaliteit: stikstof in lucht	-72,4%	2,9	0,8	Kilometer

Navigeren in het dashboard

Je kunt op verschillende manieren navigeren in het dashboard. Vanaf de profielkaart en tabel kun je direct op een indicator klikken, die je vervolgens direct door linkt naar de themapagina en betreffende grafiek.

Je kunt ook via de knoppen onder de profielkaart door naar de verschillende themapagina's. De vierde knop leidt je naar de cijfers over gasten en overnachtingen, die niet terugkomen in één van de impact themapagina's. Op deze themapagina vind je de ontwikkeling van het aantal verblijfgasten en overnachtingen in Nederland.

Economische impact

Toerisme kan een positieve en negatief effect hebben op de economie, bijvoorbeeld in termen van werkgelegenheid. Welke bijdrage levert toerisme aan de Nederlandse economie?

[Ga naar thema Economische impact](#)

Sociaal maatschappelijk impact

Toerisme heeft invloed op de kwaliteit van leven van inwoners. Wat levert toerisme sociaal maatschappelijk op in termen van werkgelegenheid, voorzieningen en leefbaarheid?

[Ga naar thema Sociaal maatschappelijk impact](#)

Ecologische impact

Positieve en negatieve effecten van toerisme op natuur en milieu. Welke ecologische impact heeft toerisme in Nederland?

[Ga naar thema Ecologische impact](#)

Gasten en overnachtingen

Gasten en overnachtingen zijn belangrijke basiscijfers van toerisme. Hoe ontwikkeld het toerisme in Nederland op aantal gasten en overnachtingen?

[Ga naar thema Gasten en overnachtingen](#)

Filter

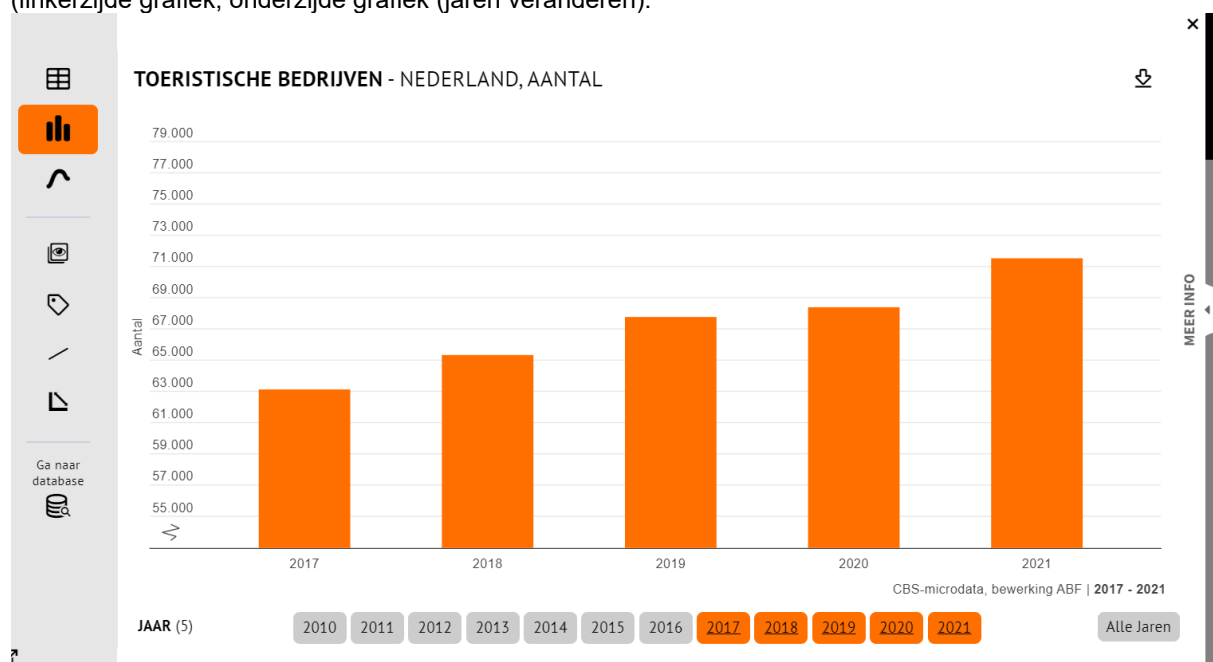
In de filter boven aan de pagina kun je kiezen op welk niveau je de data inzichtelijk wilt maken (middels het potloodje); op provincieniveau of op nationaal niveau. Je kunt hier ook gelijk een vergelijkingsgebied aangeven. In het onderstaande voorbeeld zie je de data van provincie Flevoland in vergelijking met provincie Friesland.

Let op! Helaas zijn de resultaten niet voor alle impactgebieden per provincie goed gevuld. De data is dan vooralsnog niet beschikbaar op provinciaal niveau.

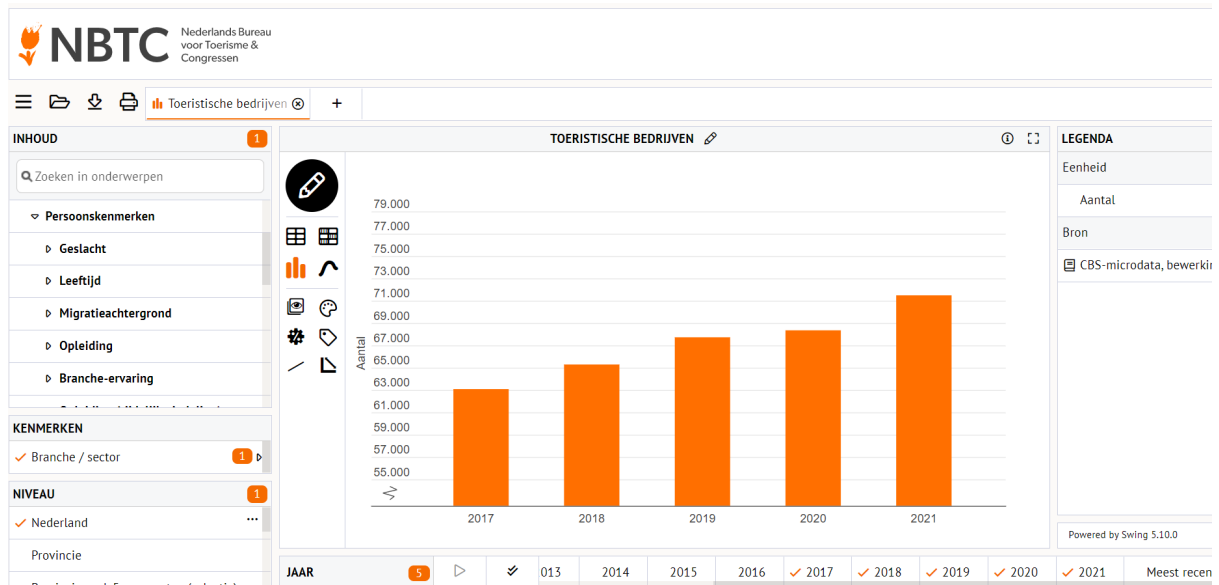

Database

Als je op de grafiek klikt kom je in een scherm waar je zelf de grafiek kunt aanpassen. Zo kun je bijvoorbeeld de grafiek downloaden (via knop rechtsboven). En kun je ook zelf de grafiek veranderen (linkerzijde grafiek, onderzijde grafiek (jaren veranderen)).

De database biedt de mogelijkheid om zelf analyses te maken en grafieken aan te passen. Via het knopje "ga naar data base" kom je in de omgeving waar alle data uit het dashboard is opgenomen.

2. Inhoudelijke uitleg – Welke inzichten geeft het dashboard?

Verdiepende pagina's

1. Sociaal-maatschappelijke impact

Sociaal-maatschappelijke impact gaat over de invloed van toerisme op de kwaliteit van leven van inwoners. Op deze verdiepingpagina geven we inzicht in de omvang van toerisme uitgedrukt in toeristische druk (intensiteit en dichtheid), voorzieningen, werkgelegenheid en leefomgeving. In de onderstaande tabel zijn deze indicatoren kort toegelicht en is beschreven op welke vragen deze data (deels) antwoord kunnen geven.

Thema	Toelichting	Geeft antwoord op vragen als
Toeristische druk		
Toerisme intensiteit	Geeft inzicht in de drukte van verblijfsbezoek in verhouding tot het aantal bewoners op de bestemming. Hoe donkerder de kleur hoe hoger de intensiteit.	- Op welke plekken is het relatief drukker dan op andere plekken? - Zie ik een verschil tussen de COROP - gebieden? - Hoe heeft de intensiteit en drukte zich de afgelopen jaren ontwikkeld?
Toerisme dichtheid	Geeft inzicht in de drukte van verblijfsbezoek in verhouding tot de oppervlakte van een bestemming. Hoe donkerder de kleur hoe hoger de intensiteit.	- Hoe verhoudt de drukte zich in mijn bestemming tot de omvang van mijn bestemming? - Zie ik verschillen tussen COROP-gebieden? - Waar in mijn provincie (COROP-gebied) is de drukte het sterkst? - Hoe heeft de dichtheid zich de afgelopen jaren ontwikkeld?
Seasonality rate	De seasonality rate, ook wel gini-coëfficiënt, geeft inzicht in de afhankelijkheid van een bestemming van bepaalde maanden in het jaar. Hoe dichter bij de 1, hoe groter de afhankelijkheid van een bepaalde maand (maanden)	- Verspreidt het verblijfsbezoek over het jaar heen? Of zie ik een piekbelasting in bepaalde maanden? - Zie ik een verschuiving in de ratio in de afgelopen jaren? - Wijkt de ratio af ten opzichte van andere provincies?
Voorzieningen		
Voorzieningen	Afstand en nabijgelegen voorzieningen	- Wat is de gemiddelde afstand op mijn bestemming tot belangrijke voorzieningen? En is dit anders dan in andere provincies?
Leegstand/leegstaande verkooppunten	Dit kan een belangrijke indicator zijn als je kijkt naar de levendigheid van bestemmingen.	- Is er sprake van veel leegstand op mijn bestemming? En hoe ontwikkelt dit zich?

Overnachtingen in accommodatie particuliere verhuur	De verblijfsgasten en overnachtingen die CBS via Statline deelt, bevat niet alle vormen van accommodatie. Particuliere verhuur is één van de statistieken die hier niet in is meegenomen. Via Eurostat zijn deze cijfers nu wel beschikbaar.	- Welke ontwikkelingen zie ik op het gebied van particuliere verhuur in mijn bestemming? - Is dit anders dan bij de andere provincies?
Werkgelegenheid		
Verdeling werkende naar opleidingsniveau Werkenden naar migratieachtergrond		Dit kan belangrijk zijn als je kijkt naar de toegevoegde waarde van toerisme aan de werkgelegenheid (sociaal-maatschappelijk). Dus niet het aantal banen, maar juist voor welke doelgroep is deze sector zo aantrekkelijk?
Leefomgeving (alleen op Nederland niveau)		
World happiness-index	Internationaal onderzoek naar het geluk van mensen.	- Hoe gelukkig zijn Nederlanders? - Welke positie nemen zij wereldwijd in? - Is het geluk van Nederlanders de afgelopen jaren veranderd?
Brede welvaart	Onderdeel van de monitor Brede welvaart is het aspect 'Tevreden met het leven'.	- Hoe tevreden zijn Nederlanders met hun leven? - Is de tevredenheid de afgelopen jaren veranderd?

2. Ecologische impact

Ecologische impact gaat om de positieve en negatieve effecten van toerisme op natuur en milieu. Op deze verdieppingspagina geven we inzicht in de emissies, grondstofverbruik, health, duurzaam aanbod en natuurlijke omgeving. Deze data is alleen op nationaal niveau beschikbaar. Alhoewel niet alle indicatoren direct te koppelen zijn aan toerisme, levert toerisme hier (indirect) wel een bijdrage aan.

Thema	Toelichting	Geeft antwoord op vragen als
Emissies		
Jaarlijkse broeikasgasemissies*	Koolstofdioxide – equivalent is een maat om aan te geven hoeveel een gegeven hoeveelheid broeikasgas bijdraagt aan de opwarming van de aarde gebruikmakend van een equivalent concentratie CO2. Dit wordt berekend per inwoner.	- Hoe ontwikkelt de CO2 – uitstoot per inwoner in Nederland?
Uitstoot fijnstof	Geeft inzicht in de totale uitstoot van fijnstof (microgram per m3).	- Hoe ontwikkelt de uitstoot van fijnstof per inwoner in Nederland?
Carbon footprint (Nederlandse vakantiegangers/ buitenlandse verblijfsbezoekers)	Deze indicator is wel direct te linken aan toerisme. De uitstoot van CO2 van Nederlandse vakantiegangers/buitenlandse verblijfsbezoekers. * Deze indicator kan op provincieniveau worden berekend door Breda University.	- Wat is de voetafdruk van Nederlandse vakantiegangers? Zien we hier ontwikkelingen in? - Wat is de voetafdruk van buitenlandse verblijfsbezoekers? Zien we hier ontwikkelingen in?
Grondstoffen verbruik		
Electriciteitsverbruik/aardgasverbruik/watervbruik	Electriciteitsverbruik/aardgasverbruik/watervbruik van de bedrijfstakken horeca, vervoer en opslag, cultuur sport en recreatie.	- Wat is het electriciteitsverbruik /aardgasverbruik/watervbruik van de geselecteerde bedrijfstakken? - Hoe ontwikkelt dit zich?
Aandeel hernieuwbare energie	Aandeel hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik.	- Zien we een positieve ontwikkeling op hernieuwbare energie?
Health		

Luchtkwaliteit	Grijze stikstof in de lucht.	- Hoe ontwikkelt de luchtkwaliteit zich in Nederland?
Duurzaam aanbod		
Greenkeu gecertificeerde accommodaties	Aantal accommodaties in Nederland met een Greenkey-certificaat	- Hoe ontwikkelt het aantal gecertificeerde accommodaties zich in Nederland?
Natuurlijke omgeving		
Biodiversiteit	<p>Wanneer de voor biodiversiteit belangrijke gebieden onderdeel zijn van de beschermde natuur is daarmee het voortbestaan van deze biodiversiteit ook (beter) geborgd, omdat dit dan onderdeel is van het beschermingsgebied.</p> <p>Biodiversiteit – Aandeel beschermd land: landoppervlakte welke beschermd is t.o.v. alle landoppervlakte welke belangrijk is voor biodiversiteit</p> <p>Biodiversiteit - Aandeel beschermd zoetwater: zoetwateroppervlakte welke beschermd is t.o.v. alle zoetwater oppervlakte welke belangrijk is voor de biodiversiteit.</p>	<p>- Hoe staat Nederland ervoor ten aanzien van biodiversiteit?</p> <p>- Welke ontwikkelingen zien we hierop?</p>

3. Economische impact

Economische impact gaat om de positieve effecten van toerisme op de economie, zoals werkgelegenheid en totale economische waarde. Voor werkgelegenheidscijfers binnen de Gastvrijheidssector is een apart dashboard ontwikkeld, Arbeidsmarktmonitor Gastvrijheidssector. Enkele van deze cijfers zijn opgenomen in het dashboard Staat van de bestemming NL.

Thema	Toelichting	Geeft antwoord op vragen als
Werkgelegenheid		
Aantal banen en dienstverbanden in de toeristische sector		- Hoe ontwikkelt de werkgelegenheid zich in termen van banen en dienstverbanden in Nederland en in de provincies?
Belang van toerisme	Het aandeel banen in de toeristische sector ten aanzien van het totaal aantal banen. Bron: Tourism Satellit Account (TSA).	- Wat is het aandeel banen in de toeristische sector t.o.v. totale banen in Nederland? - Hoe ontwikkelt dit zich?
Openstaande vacatures horeca	Aantal openstaande vacatures in de horeca.	- Hoe ontwikkelt deze indicator zich over de kwartalen en over de jaren?
Spanningsindicator	Geeft het verschil aan tussen het aantal openstaande vacatures en het aantal werkzoekenden in de sector.	- Hoe krap is de arbeidsmarkt voor de verschillende beroepsgroepen?
Economisch belang		
Economische waarde toerisme en recreatie	Het totale economische belang van toerisme en recreatie in Nederland.	- Hoe groot is dit belang? - Welke ontwikkelingen zie je hier?
Belang van de sector t.a.v. BBP	Het belang van de sector uitgedrukt in percentage van de totale BBP.	- Hoe belangrijk is recreatie en toerisme ten aanzien van de totale BBP van Nederland? - Welke ontwikkelingen zie je hier?
Bedrijven		
Aantal toeristische bedrijven		- Wat is het aantal toeristische bedrijven in Nederland?
Faillissementen en opgerichte bedrijven	Aantal faillissementen en opgerichte toeristische bedrijven in Nederland.	- Hoe verhoudt het aantal faillissementen zich ten aanzien van het aantal opgerichte bedrijven?
Omzet ontwikkeling toeristische bedrijven		- Hoe ontwikkelt de omzet zich van toeristische bedrijven?